

Tijdschrift voor
Jeugdrecht

Nr. 2/3 | 2023

ACTUALIA

REDACTIONEEL

Kinderrechten in perspectief

Mr. dr. M.P. de Jong-de Kruijf en mr. dr. J.H. de Graaf

ARTIKELEN

Het kind als gedicht

Drs. J.H. van der Spek

Kindvriendelijke taal uit de zittingszaal

Drs. M.C. Furth

Rechtsbescherming bij drangtrajecten

Mr. dr. D.S. Verkroost

Uithuisplaatsing: 'Als je naast iemand gaat staan,
zie je zoveel meer'

J.L. Leeuwenkamp

Ook digitaal via tijdschriften.boomjuridisch.nl

Boom juridisch

Kindvriendelijke taal uit de zittingszaal

Voorbeelden van mooie kindvriendelijke uitspraken

Drs. Mascha Furth¹

In 1995 ondertekende Nederland het Internationaal Verdrag voor de Rechten van het Kind (IVRK). Sindsdien is steeds meer aandacht gekomen voor *child friendly justice*. In het IVRK wordt het recht van minderjarigen erkend om een grotere en actievere rol te spelen bij procedures die hen zelf aangaan.² Lieber beschrijft de consequenties van de ondertekening van het IVRK voor civiele procedures. Zo krijgen kinderen de gelegenheid om te worden gehoord en hebben ze het recht om goed te worden geïnformeerd, bijvoorbeeld over de manier waarop met hun mening rekening is gehouden bij het nemen van de beslissing. Om hieraan te voldoen, moeten rechters informatie delen met het kind, de dialoog aangaan met het kind, aan het kind uitleggen wat de uitkomst van de procedure is en toelichten hoe de mening van het kind daarin heeft meegewogen.³ Dit vergt van rechters dat zij zich inspannen om 'de taal van het kind' te spreken en dat zij rekening houden met het bevattingsvermogen en de belevingswereld van het kind. Daarbij speelt uiteraard de leeftijd van het kind een belangrijke rol: de taalvaardigheid, maar ook bijvoorbeeld het vermogen om logisch na te denken, verschilt per leeftijd. De laatste jaren doen steeds meer professionals in het jeugdrecht, zoals rechtbanken en advocaten, moeite om in kindvriendelijke taal te schrijven. Met dit artikel wil ik die professionals inspireren.

Kindvriendelijk motiveren

Steeds meer jeugdrechters gaan motiveren in kindvriendelijke taal. Ze doen dat ook steeds vaker concreter en meer gedetailleerd dan voorheen en zoveel als mogelijk in begrijpelijke taal. Er zijn nog wel veel verschillen te zien in de manier waarop ze dat doen: soms door uitleg aan het kind te geven in een aparte rechtsoverweging, soms door een aparte brief bij te voegen waarin de rechter uitlegt wat er in de beschikking staat,⁴ en dan weer door de hele beschikking in kindvriendelijke taal te schrijven.⁵

Begin dit jaar verscheen een rapport van het Landelijk Overleg van Vakinhoud Familie- en Jeugdrecht⁶ over de stand van zaken in het jeugdrecht. Volgens het rapport zijn sommige motiveringen heel gedegen en helder uitgewerkt met kopjes. Een van de conclusies in het rapport was dat betrokkenen, zoals ouders en verzorgers, maar ook de minderjarigen over wie het ging, zich tijdens de procedure nog niet vaak genoeg gehoord of serieus genomen

¹ Drs. M.C. Furth is Neerlandica, gespecialiseerd in Taalbeheersing, Argumentatietheorie en Retorica. Zij verzorgt trainingen in o.a. het begrijpelijk motiveren en formuleren van uitspraken (www.furthtaaltrainingen.nl). Een deel van de inzichten die zij in dit artikel noemt, zijn gebaseerd op haar samenwerking met Janneke Valbracht, Janne Maaïke Gerlofs en Tigrelle Uijttewaal.

² T. Liefwaard & S. Rap, 'Hoezo kindvriendelijk? Over 'child-friendly justice' ter bevordering van effectieve participatie van kinderen in juridische procedures en besluitvorming', *Tijdschrift voor Familie- en Jeugdrecht* juni 2018, p. 180-186.

³ J. Lieber, 'De rechter en de taal van het kind', *Tijdschrift voor Familie- en Jeugdrecht* mei 2018, p. 172-179.

⁴ Ik ben een voorstander van het gebruik van de 'Oxford-komma', de komma die voor 'en' geplaatst wordt als dat de leesbaarheid van de zin vergroot. Ik zal hem in dit artikel daarom veelvuldig gebruiken.

⁵ S.H. Poot, *In de kinderschoenen. Onderzoek naar kindvriendelijke uitspraken in de Nederlandse civiele rechtspraak*. *Afstudeerscriptie*. Groningen: Universiteit Leiden 2019.

⁶ Reflectiecommissie familie- en jeugdrechters van de rechtbanken en de gerechtshoven, *Recht doen aan ouders en kinderen*, de Rechtspraak 2023, p. 60.

voelen. Dat was zeker zo als ze niet goed geïnformeerd werden over de procedure, als er geen of niet genoeg aandacht leek te zijn gegeven aan de standpunten van de ouders en kinderen, of als ze het idee hadden dat niet goed was uitgelegd en gemotiveerd waarom een beslissing was genomen. Zij hadden meer moeite om het oordeel van de jeugdrechter te begrijpen en te accepteren wanneer zij een gebrek aan procedurele rechtvaardigheid hadden ervaren. Kinderen die te maken kregen met de jeugdrechter waren ook geïnterviewd. Vrijwel alle kinderen hadden behoefte aan gerichte informatie, van de jeugdrechter en van andere betrokken instanties. Verder wilden ze dat er zoveel mogelijk in begrijpelijke taal met hen wordt gecommuniceerd.⁷ Voor alle betrokken instanties ligt er dus een taak om meer aandacht te geven aan de procedurele rechtvaardigheid.⁸

Bejegening, transparantie en acceptatie

Welke factoren van invloed zijn op de ervaren procedurele rechtvaardigheid, wordt beschreven in het proefschrift van Verburg.⁹ Verburg stelt dat betrokkenen beslissingen van een rechter eerder kunnen accepteren, ook als die beslissing niet in hun voordeel is wanneer ze serieus zijn genomen, er naar hen is geluisterd, en ze het gevoel hebben eerlijk en rechtvaardig te zijn behandeld. De bejegening, communicatie en transparantie beïnvloeden de ervaren procedurele rechtvaardigheid en daarmee de aanvaardbaarheid van de uitkomst.¹⁰

Voor de bejegening geldt dat betrokkenen die in contact met de rechtspraak komen, het gevoel krijgen dat er naar hen wordt geluisterd: ze worden niet alleen gehoord, maar ook begrepen. Daarnaast ervaren betrokkenen dat ze eerlijk, en hetzelfde als ieder ander worden behandeld. In het jeugdrecht betekent het participatierecht voor de bejegening: in dialoog gaan met de minderjarige, de minderjarige spreekrecht geven en de mening van de minderjarige weer te geven. In de communicatie met de minderjarige moet dus worden uitgelegd wat er precies in geding is. In de beschikking zelf kan daarvoor allereerst een heldere inleiding worden opgenomen waarin duidelijk wordt aangegeven waarover de rechter een beslissing heeft genomen. Kinderen zullen zich daarnaast beter begrepen voelen als ze de indruk hebben dat er echt naar ze is geluisterd. Advocaten moeten dus nagaan of ze het standpunt van de minderjarige zo verwoorden dat die zich daarin kan herkennen, en de rechtbank moet een duidelijke samenvatting van dat standpunt in de beschikking opnemen. Dat betekent overigens niet dat standpunten letterlijk overgenomen moeten worden, maar wel dat de essentie van het standpunt goed wordt weergegeven in een formulering die voor het kind te begrijpen is, en aansluit bij de belevingswereld van het kind. Transparantie houdt in dat de advocaat duidelijke voorlichting geeft, en dat rechtbank duidelijk uitlegt hoe de procedure verloopt in de zaak die voorligt. Ook moet in begrijpelijke taal worden uitgelegd hoe een rechtbank in het algemeen hoe in zulke gevallen toetst. Verder maakt de rechtbank inzichtelijk welke beslissing zij in de zaak die voorligt heeft genomen, en welke argumenten tot die beslissing hebben geleid. Voor child friendly justice betekent transparantie dat in kindvriendelijke taal aan de minderjarige wordt uitgelegd hoe

⁷ Recht doen aan ouders en kinderen 2023, p. 60.

⁸ Van der Bruggen, G., Pander Maat, H. & Van Lent, L. *Spreekt het recht tot iedereen? Hoe de functionaliteit van het strafvonnis kan worden vergroot*. Den Haag: Boom Juridisch 2022. Hierin is in kaart gebracht welke verschillende lezers er betrokken kunnen zijn bij een rechtszaak, en wat de verschillende behoeften van lezers kunnen zijn (pp. 29-33).

⁹ D.A. Verburg, *Bestuursrechtspraak in balans. Bejegening, beslechting, bewijs*. Den Haag: Boom juridisch 2019.

¹⁰ Verburg 2019, p. 53, 73-116 en 200-203.

de zaak wordt getoetst, wat daaruit is geconcludeerd, en welke argumenten tot die conclusie hebben geleid. Het moet zo zijn opgeschreven dat een advocaat achteraf ook helder kan uitleggen waarom de rechtbank tot de beslissing is gekomen. De beslissing en de logische gedachtegang moeten daarom makkelijk te volgen zijn. De argumenten moeten herkenbaar op papier worden gezet, maar ook de samenhang tussen de argumenten moet expliciet worden aangegeven. Verder mag de motivering geen gedachtesprongen bevatten.¹¹ Als de gedachtegang transparant is, kan een betrokkene het oordeel beter begrijpen en daarmee eerder accepteren, ook als dat minder gunstig voor hem uitpakt. Voor de acceptatie is van belang dat de rechtbank een betrouwbare, objectieve indruk maakt op de betrokkenen, en zich distantieert van alles wat een vooringenomen of partijdige indruk zou kunnen maken. Voor de kindvriendelijke beschikking betekent dit dat de rechtbank niet alleen een begrijpelijke gedachtegang op papier moet zetten, maar ook een inhoudelijk aanvaardbare argumentatie moet aanvoeren. Met andere woorden: laten zien dat de beslissing is onderbouwd met relevante en voldoende argumenten, en hoe de mening van het kind daarin is meegewogen.

Schrijven in kindvriendelijke taal

Sinds de ondertekening van het IVRK, zijn rechtbanken er steeds meer van doordrongen dat beschikkingen die een kind aangaan, in elk geval deels geschreven moeten worden in de taal van het kind. Er zijn alleen bijna geen richtlijnen te vinden voor hoe ze dat dan zouden kunnen doen. De meeste richtlijnen voor taalgebruik gelden niet alleen voor beschikkingen in het jeugdrecht, maar voor alle uitspraken die lezers moeten bereiken die niet juridisch zijn geschoold. Hoe kunnen rechtbanken dit in de praktijk brengen in hun beschikkingen in kindvriendelijke taal, en wat is kindvriendelijke taal?

In een afstudeeronderzoek naar kindvriendelijke rechtspraak werden enkele jeugdrechters en een raadsheer hierover geïnterviewd. In die interviews vertelden zij hoe zij te werk gaan bij het schrijven van uitspraken in kindvriendelijke taal. Een van de rechters gaf aan eerst een 'gewone' beschikking te schrijven, en daarna het woordgebruik en de zinslengte aan te passen aan de minderjarigen. Een andere rechter gaf aan daar meteen tijdens het schrijven rekening mee te houden, door zoveel mogelijk begrijpelijke woorden te gebruiken en zinnen niet te lang te maken.¹² Er leeft onder deze rechters blijkbaar de opvatting dat een uitspraak voor kindvriendelijke taal vooral moet worden aangepast op woord- en zinsniveau.

Om te schrijven in kindvriendelijke taal is echter meer nodig dan de woordkeuze en de zinsbouw en de zinslengte aanpassen. Van der Bruggen en De Groot schreven dat er bij het schrijven in klare taal te veel wordt gefocust op de oppervlakkige kenmerken van een tekst, en dat te weinig wordt gekeken naar de inhoud en de opbouw.¹³ Gerlofs en Valbracht gaan uitgebreid in op het effectief motiveren en formuleren van uitspraken. Daarbij geven ze zeer duidelijke en praktisch toepasbare adviezen voor de selectie van argumenten, het structureren van de argumentatie en het schrijven in begrijpelijke formuleringen.¹⁴

Omdat er zo weinig bekend was over uitspraken schrijven in *kindvriendelijke* taal, schreef ik in 2019 een artikel met adviezen om de juridische gedachtegang voor kinderen inzichtelijk te

¹¹ Zie voor het opsporen en repareren van valkuilen in de motivering: J. Gerlofs & J. Valbracht, *Schrijven in de rechtspraak. Effectief argumenteren en formuleren voor juristen*. Den Haag: Boom juridisch 2023, p. 36-40.

¹² Poot 2019, p. 15-16.

¹³ G. van der Bruggen & M. de Groot. *Alleen jip-en-janneketaal is niet de oplossing*. Opgehaald van Nederlands Juristenblad: www.njb.nl/blogs/alleen-jip-en-janneketaal-is-niet-de-oplossing/, 2014.

¹⁴ Gerlofs & Valbracht 2023.

maken en het taalgebruik begrijpelijk te houden.¹⁵ Met deze adviezen komen schrijvers al een heel eind, maar daarmee is nog niet aangegeven hoe ze echt kunnen aansluiten bij de denk- en belevingswereld van het kind, en hoe ze dat in de praktijk kunnen brengen. Het kan helpen om de kunst af te kijken bij anderen. Joyce Lie, in de social media bekend als *Judge Joyce*, vestigt regelmatig de aandacht op mooie voorbeelden van kindvriendelijke uitspraken. Het Jeugdjournaal heeft daarnaast al jaren ervaring met nieuwsitems presenteren in de taal van het kind. In een interview voor het veertigjarig bestaan vertelden de makers dat als uitgangspunt geldt dat ze kinderen altijd serieus nemen. Ze benaderen onderwerpen vanuit het perspectief van het kind, en geven altijd alle informatie. Ze mijden geen enkel onderwerp, ook niet de ‘zware’ onderwerpen zoals de Bijlmerramp. In de uitzending spreken ze altijd met kinderen. Ze mijden daarbij een kinderachtige toon, maar formuleren de nieuwsitems wel toegankelijk en begrijpelijk voor kinderen.¹⁶ Deze uitgangspunten geven een mooi aanknopingspunt voor het schrijven van beschikkingen in de taal van het kind. Een ander mooi voorbeeld van begrijpelijk en in de taal van het kind over juridische onderwerpen schrijven, is het boek *De Zweetvoetenman*.¹⁷ In dit boek worden beroemde arresten, zoals het Hoornse taart-arrest en het Kelderluik-arrest, uitgelegd aan kinderen. Procedures in verschillende rechtsgebieden worden zo uitgelegd dat kinderen dit kunnen begrijpen.

Mooie voorbeelden uit de praktijk¹⁸

Hoe ver zijn we al met beschikkingen schrijven in de taal van het kind? Hieronder zal ik enkele voorbeelden geven van uitspraken waarin goede voorbeelden van bejegening, transparantie en acceptatie te lezen zijn.

Bejegening

Voor de bejegening moet de schrijver het geschil helder introduceren, zodat het kind meer houvast heeft om de rest van de beschikking te begrijpen en de informatie te verwerken. In het volgende voorbeeld introduceert de schrijver heel duidelijk welke vraag de rechter beantwoordt:

[minderjarige A] en [minderjarige B] willen dat de rechter bepaalt dat zij bij [moeder 1] mogen wonen en dat zij zelf mogen bepalen wanneer zij weer contact hebben met [moeder 2]. Dat willen ze nu nog even niet. Ze willen eerst rust.¹⁹

In het volgende voorbeeld laat de rechter duidelijk weten dat er naar het kind is geluisterd:

Jij vindt dat jouw gedrag voordat je gesloten werd geplaatst niet zo zorgelijk was en geen reden was voor een gesloten plaatsing. Je ziet de gesloten plaatsing als een straf. Je hebt het gevoel dat er alleen is gekeken naar wat

¹⁵ M. Furth, ‘Uitspraken schrijven in ‘de taal van het kind’, *Relatierecht en praktijk* juli 2019 p. 47-52.

¹⁶ 40 jaar Jeugdjournaal in 12 minuten (sd). Opgehaald van <https://jeugdjournaal.nl/l/2363186>.

¹⁷ A. Huizing & M. Westermann, *De zweetvoetenman. Over rechtszaken en regels (en een hoop gedoe)*, Rotterdam: Lemniscaat 2017.

¹⁸ De voorbeelden die ik gebruik komen alle uit het jeugdrecht. De meeste beschikkingen in het jeugdrecht zijn niet openbaar. Ik heb me bij het zoeken naar voorbeelden daarom moeten beperken tot beschikkingen die wel op rechtspraak.nl zijn gepubliceerd. Een kleine zoekopdracht op [Rechtspraak.nl](https://rechtspraak.nl) leverde geen voorbeelden van kindvriendelijke uitspraken op in het bestuursrecht of het jeugdstrafrecht. Van de uitspraken die ik wel kon vinden, waren er te veel mooie voorbeelden om allemaal in dit artikel kwijt te kunnen. Het kan dus heel goed zijn dat ik van heel veel ‘pareltjes’ hier geen voorbeeld heb kunnen geven.

¹⁹ ECLI:NL:RBOBR:2023:1812.

er niet goed gaat. Je hebt veel wisselingen meegemaakt in waar je verblijft en dat voelt niet veilig en erg zwaar voor jou [...].²⁰

In dit voorbeeld heeft het hof empathisch, beknopt en zeer begrijpelijk verwoord wat ze heeft gehoord en begrepen in gesprek met het kind. Natuurlijk is het lastiger uit te leggen wanneer de beslissing niet strookt met wat het kind zelf wil. In het volgende voorbeeld slaagt de rechtbank daar heel goed in:

Je wil graag de ene week bij je ene ouder en de andere week bij je andere ouder zijn. Dat vindt de kinderrechter op dit moment geen goed idee. Voor zo'n regeling is nodig dat je ouders goed met elkaar kunnen overleggen en dat kunnen ze op dit moment helaas niet. Je bent er nu aan gewend dat je doordeweeks bij je moeder bent en één keer in de twee weken van vrijdag uit school tot maandag naar school bij je vader. De kinderrechter denkt dat het jou rust en duidelijkheid geeft dat deze regeling zo blijft. Daar komt bij dat je nieuwe school dichterbij je moeder is. Ook dat geeft rust.

De rechtbank legt hier niet alleen uit dat de beslissing afwijkt van de wens van het kind, maar ook waarom de rechter denkt dat dat beter is. Dit voorbeeld laat daarbij goed zien dat bejegening begrijpelijkheid en acceptatie elkaar beïnvloeden.

Transparantie

Een beschikking begint meestal met een beschrijving van het procesverloop. In 'gewone' uitspraken worden daar vaak onmogelijk ingewikkelde zinnen voor gebruikt. In het volgende voorbeeld is het procesverloop zo opgeschreven dat dit ook voor kinderen goed te volgen is:

[minderjarige A] en [minderjarige B] hebben samen een brief geschreven aan de rechter. Die brief is bij de rechtbank op 19 december 2022 binnengekomen.

De rechter heeft op 23 februari 2023 met [minderjarige A] en [minderjarige B] over hun brief gesproken.

De rechter heeft daarna de ouders van [minderjarige A] en [minderjarige B] uitgenodigd voor een gesprek.

Op 23 februari 2023 heeft de rechter een e-mail gekregen van [moeder 1].

Op 2 maart 2023 heeft de rechtbank gereageerd op de e-mail van [moeder 1].

Op 2 maart 2023 heeft de rechtbank nog een e-mail gekregen van [moeder 1].

Op 17 maart 2023 heeft de rechter een brief gekregen van [moeder 1].²¹

Een geslaagd voorbeeld om de gang van zaken bij een hoger beroep duidelijk uit te leggen is het volgende:

De ouders zijn van mening dat de ondertoezichtstelling van de kinderen en de uithuisplaatsing van [de minderjarige1] niet noodzakelijk zijn.

De raad vindt dat de kinderrechter een juiste beslissing heeft genomen. Volgens de raad heeft de kinderrechter [de meerderjarige] terecht onder toezicht gesteld en zijn er nog steeds gronden aanwezig voor de ondertoezichtstelling van A en B en voor de uithuisplaatsing van A.

Op de zitting heeft de gezinsvoogd van het LET verteld hoe de afgelopen maanden zijn verlopen. De gezinsvoogd heeft de kinderen gesproken. De kinderen waren erg verdrietig en de uithuisplaatsing van A heeft veel indruk op hen gemaakt. Zij lijken de situatie niet te kunnen begrijpen en geven de hulpverlening de schuld van de situatie. De gezinsvoogd vindt het moeilijk om zicht op de kinderen te krijgen en weet niet precies hoe het met hen gaat. Het contact tussen de ouders en de gezinsvoogd is

²⁰ ECLI:NL:GHARL:2022:1098.

²¹ ECLI:NL:RBOBR:2023:1812.

nu goed. De ouders zijn bereid om hulp te aanvaarden en zijn naar de huisarts gegaan om hulpverlening voor [de minderjarige1] te regelen.

Het hof is het eens met de beslissingen die de kinderrechter over [...], A en B genomen heeft. Hierna zal het hof dit uitleggen.²²

Niet alleen wordt de procedure hier helder uitgelegd, ook kondigt het hof duidelijk aan wat de lezer verder kan verwachten. Het taalgebruik is ook mooi in balans: niet te kinderachtig, maar ook zeker niet te moeilijk of te juridisch. Even verderop legt het hof in toegankelijke taal het toetsingskader uit:

De kinderrechter mag een kind onder toezicht stellen als er grote zorgen zijn over zijn ontwikkeling en de ouders niet of niet genoeg meewerken aan vrijwillige hulpverlening. Het vooruitzicht moet wel zijn dat de ouders de verzorging en opvoeding na een tijdje weer helemaal zelf kunnen gaan doen (artikel 1:255 BW).

De kinderrechter kan een kind uit huis plaatsen als dit voor de verzorging en opvoeding van dat kind noodzakelijk is (artikel 1:265b BW).²³

Waar sommige schrijvers nog vasthouden aan de letterlijke tekst van de wet, laat deze schrijver zien dat het goed mogelijk is om de wet te vertalen zodat het toetsingskader voor het kind beter leesbaar en daarmee transparant wordt. De schrijver verwijst tussen haakjes naar de wet, zodat de juridische betekenis gewaarborgd is voor een eventueel hoger beroep. Om de gedachtegang helder en transparant aan de lezer te presenteren, zijn duidelijke, informatieve kopjes aan te raden. In een beschikking stonden de volgende kopjes:

1. Hoe is het tot nu toe gegaan?
2. Wat vindt de kinderrechter?
Het contact tussen D. en de vader wordt weer opgestart
Langzame opbouw van het contactherstel tussen D. en de vader
Geen inhoudelijke terugkoppeling meer naar de vader vanuit de praktijkondersteuner
Nog geen definitieve beslissing op het verzoek van D.
3. De beslissing.²⁴

De schrijver neemt de lezer zo aan de hand, en laat zien wat de belangrijkste informatie in de verschillende tekstgedeelten is. Ook wie alleen de koppen leest, kan zich een voorstelling maken van de inhoud van deze beschikking. De kopjes zijn informatief, geven de logische opbouw van de tekst goed weer, en dekken de lading. Zulke informatieve kopjes ben ik trouwens in veel kindvriendelijke beschikkingen tegengekomen: ‘Wat hebben A en B verteld?’, ‘De rechter benoemt een bijzondere curator’.²⁵ Het vragende kopje verduidelijkt de structuur, het stellende kopje geeft direct een antwoord op de belangrijkste vraag in deze zaak.

Transparantie betekent ook: schrijven in begrijpelijke taal. Het valt op dat veel schrijvers in de kindvriendelijke gedeelten het kind aanspreken met ‘je’ en ‘jij’:

²² ECLI:NL:GHARL:2021:6119.

²³ ECLI:NL:GHARL:2021:6119.

²⁴ ECLI:NL:RBMNE:2021:3300.

²⁵ ECLI:NL:RBOBR:2023:1812.

Het hof zal bespreken wat jij, [verzoeker], op de zitting hebt verteld over hoe het met je gaat en waarom jij vindt dat je niet (langer) op een gesloten plek hoeft te zijn.²⁶

Door 'je' en 'jij' te gebruiken, is de kans groter dat het kind zich aangesproken voelt en dus ook met meer aandacht zal lezen.

Sommige rechters voegen ook een persoonlijke boodschap toe aan hun beslissing:

Ik hoop ook dat er in de toekomst weer mogelijkheden zullen zijn voor positief en fijn contact met je vader, zoals je dat in het verleden ook met hem gehad hebt en zoals je hoopt dat weer met hem te hebben. Aan de jeugdbeschermers heb ik de opdracht gegeven om deze mogelijkheden te onderzoeken en die met jou te gaan bekijken. Voor nu wil ik je voor de komende tijd veel succes wensen: met het laatste schooljaar, met het werken aan de onrust en onzekerheid in jezelf en met de hulpverlening om wat er allemaal in jou omgaat een plek te geven.²⁷

Prachtig hoe deze rechtbank zich verplaatst in de belevingswereld van deze minderjarige, en daar zo empathisch mee omspringt. Ook valt op dat de rechter er hier voor kiest om in de 'ik-vorm' te schrijven. Dat komt veel persoonlijker over, wat ook weer doorwerkt op de bejegening en de acceptatie.²⁸

Acceptatie

Voor de acceptatie moet de rechtbank laten zien wat er is gedaan met de mening van het kind. In een aparte brief aan de kinderen, doet de rechtbank dat in het volgende voorbeeld:

Ik heb met jullie twee keer een goed gesprek gehad. Jullie hebben mij verteld dat het heel goed met jullie gaat. Maar er is ook iets wat jullie lastig vinden in jullie leven. Jullie willen je vader niet meer zien omdat jullie boos op hem zijn vanwege vervelende dingen die vroeger zijn gebeurd.

[...]

Jullie hebben je vader al heel lang niet meer gezien. Misschien is hij wel veranderd en klopt het niet meer hoe jullie over hem denken.

Ik denk dat jullie een lieve vader hebben die veel te bieden heeft. Maar ik wil jullie niet dwingen om iets te doen wat je echt niet wil. Dat geeft te veel stress en dat is niet goed. Daarom zal ik het verzoek van [de GI] om de ondertoezichtstelling te verlengen afwijzen. Dat betekent dat jullie niet meer met [de GI] en andere hulpverleners hoeven te praten. Het betekent ook dat jullie niet worden verplicht om contact te hebben met jullie vader.

Ik hoop dat als er geen ondertoezichtstelling meer is jullie weer rust hebben. Ik hoop ook dat er dan ruimte komt om nog eens na te denken over contact met jullie vader. Ik kan me goed voorstellen dat jullie in de toekomst nieuwsgierig worden naar hem. En misschien dat jullie dan toch nog eens hem willen zien of spreken. Maar jullie kunnen hem natuurlijk ook een briefje sturen of een whatsappje. Ik weet zeker dat jullie vader daar heel blij mee zou zijn. En ik denk dat het voor jullie ook heel waardevol kan zijn. Het is toch fijn om te weten wie je vader is en wat hij voor je zou kunnen betekenen.²⁹

Hier laat de rechtbank ook goed zien wat de beslissing concreet betekent voor het kind, en geeft hij het hoop voor de toekomst.

²⁶ ECLI:NL:GHARL:2022:1098.

²⁷ ECLI:NL:RBOVE:2021:2755.

²⁸ Zie voor meer aanbevelingen voor begrijpelijke formuleringen: Furth 2019 en Gerlofs & Valbracht 2023.

²⁹ ECLI:NL:RBNHO:2022:8048.

Aan de voorgaande voorbeelden zijn nog vele toe te voegen. Doel van dit artikel was om alle professionals in het jeugdrecht te inspireren en wat concrete handvatten te geven om in de dienstverlening meer aandacht te geven aan de specifieke behoeften van minderjarigen en hun begeleiders bij hun gang naar de rechter. Het zou de moeite waard zijn om (empirisch) onderzoek te doen naar de effecten van kindvriendelijke procedures waarbij aandacht is gegeven aan de bejegening, transparantie en acceptatie. Voelen betrokkenen zich inderdaad beter gehoord en begrepen? En zou het aantal hogerberoepszaken in het jeugdrecht afnemen als alle betrokkenen hier maximale aandacht aan geven? Ik hoop dat ik dit artikel de professionals een steuntje in de rug heb kunnen bieden.³⁰

³⁰ Dank aan Josien Uterwijk en Dolly Furth-de Wit voor hun feedback op het concept van dit artikel.